

Nhộn nhịp chợ nổi Phong Điền. Ảnh: Võ Nguyên Phú

GÌN GIỮ MÔI TRƯỜNG DU LỊCH SÔNG NƯỚC CẦN THƠ

NHÓM TÁC GIẢ*

HIỆN NAY, MÔI TRƯỜNG CẢNH QUAN, HỆ THỐNG PHƯƠNG TIỆN VẬN CHUYỂN Ở THÀNH PHỐ CẦN THƠ ĐƯỢC ĐẦU TƯ XÂY DỰNG, THU HÚT NHIỀU THÀNH PHẦN KINH TẾ THAM GIA KHAI THÁC DU LỊCH, ĐẶC BIỆT LÀ DU LỊCH SÔNG NƯỚC. NGÀNH DU LỊCH CẦN THƠ ĐANG ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN THEO CÁC DÒNG SẢN PHẨM ĐẶC THÙ VỚI NHÓM SẢN PHẨM DU LỊCH TRẢI NGHIỆM CÁC GIÁ TRỊ SÔNG NƯỚC GIỮ VỊ TRÍ ƯU TIÊN HÀNG ĐẦU. TRONG QUÁ TRÌNH KHAI THÁC PHÁT TRIỂN DU LỊCH, VIỆC BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG, BẢO TỒN NHỮNG NÉT VĂN HÓA TRUYỀN THỐNG LÀ RẤT CẦN THIẾT.

Khai thác giá trị sông nước vào hoạt động du lịch

Cần Thơ được biết đến như một "đô thị miền sông nước" ở hạ lưu sông Mê Kông và nằm ở vị trí trung tâm của đồng bằng sông Cửu Long (ĐBSCL). Vì thế, thế mạnh lớn về sản phẩm du lịch của Cần Thơ là khai thác giá trị sông nước thành yếu tố hấp dẫn hàng đầu của điểm đến. Bên cạnh đó, còn góp phần xây dựng thương hiệu du lịch Cần Thơ là thành phố du lịch sông của vùng ĐBSCL. Chợ nổi được xem hình thức giao thương, mua bán rất đặc trưng của ĐBSCL. Ngoài vai trò là nơi tiêu thụ nhiều nông sản, tạo ra nhiều việc làm, tăng thêm thu nhập cho người dân địa phương, các chợ nổi còn là một tài nguyên du lịch đặc biệt, là một trong những sản phẩm du lịch đặc thù của thành phố Cần Thơ. Chính những nét văn hóa thương hồ đặc trưng của vùng sông nước Cần Thơ đã hình thành du lịch chợ nổi và thu hút đông đảo khách du lịch...

Khi nhắc đến văn hóa miền sông nước Cần Thơ không thể không nhắc đến văn hóa chợ nổi với chợ nổi Cái Răng, chợ nổi Phong Điền. So với chợ nổi Phong Điền thì chợ nổi Cái Răng nhộn nhịp và thu hút nhiều du khách hơn. Với hơn 100 năm hình thành và phát triển, chợ nổi Cái Răng đã trở thành biểu tượng du lịch của thành phố Cần Thơ. Đây cũng là một trong những chợ nổi đặc trưng nhất và là chợ đầu mối chuyên mua bán sỉ các loại trái cây, nông sản của vùng ĐBSCL. Tạp chí Du lịch Rough Guide (Anh) đã bình chọn chợ nổi Cái Răng là một trong 10 khu chợ ấn tượng nhất thế giới. Chợ nổi Cái Răng cũng đã lọt top 6 chợ nổi đẹp nhất châu Á có sức thu hút du khách mạnh mẽ khi đến với khu vực Tây Nam Bộ. Năm 2016, chợ nổi Cái Răng đã được vinh danh là Di sản Văn hóa phi vật thể cấp quốc gia.

Thành phố Cần Thơ đã thông qua đề án "Bảo tồn và phát triển chợ nổi Cái Răng" nhằm quy hoạch, đầu tư cơ sở hạ tầng nhằm bảo vệ cảnh quan, đảm bảo vệ sinh môi trường →

→ phục vụ du khách và người dân địa phương. Thêm vào đó, Ngày hội Du lịch chợ nổi Cái Răng diễn ra thường niên với các hoạt động vui chơi giải trí và trưng bày, giới thiệu các giá trị văn hóa của vùng sông nước Cần Thơ luôn thu hút đông đảo du khách. Đây cũng được xem là một điểm nhấn quan trọng của ngành Du lịch thành phố Cần Thơ nhằm tôn vinh và phát triển sản phẩm du lịch đặc thù của địa phương cũng như góp phần tăng sức hấp dẫn cho chợ nổi Cái Răng.

Chợ nổi Phong Điền cũng là một điểm đến thú vị đối với du khách. Tuyến du lịch đường sông từ chợ nổi Phong Điền đến đình Bình Thủy là tuyến đi ngang rất nhiều điểm du lịch sinh thái và các công trình văn hóa lịch sử nổi tiếng của thành phố Cần Thơ. Đây cũng được đánh giá là tuyến du lịch nhiều tiềm năng phát triển và có sức hút mạnh mẽ đối với du khách quốc tế.

Nhóm sản phẩm du lịch trải nghiệm đời sống người dân vùng sông nước ở Cần Thơ còn bao gồm các hoạt động như: tìm hiểu, trải nghiệm đời sống thường ngày của người dân ở các làng quê ven sông, trên các cù lao; khám phá sản vật trù phú của vùng sông nước. Trong đó, thưởng thức các món ẩm thực địa phương là nội dung quan trọng của sản phẩm du lịch sông nước Cần Thơ. Các địa điểm được đưa vào phục vụ du khách trải nghiệm cuộc sống của người dân bản địa là nhà vườn ở các cù lao dọc sông Hậu như cù lao Tân Lộc (huyện Thốt Nốt), Cồn Sơn (quận Bình Thủy)...

Cồn Sơn đang thu hút du khách với vai trò là một điểm đến vẫn còn lưu giữ được nét dân dã, bình dị của vùng sông nước miệt vườn Nam Bộ. Nét nổi bật trong phát triển du lịch ở Cồn Sơn là chú trọng khai thác giá trị văn hóa bản địa và sử dụng nguồn nhân lực phục vụ du lịch chủ yếu là người dân địa phương. Bên cạnh đó, mỗi nhà vườn đều có một nét riêng biệt và liên kết hỗ trợ nhau phục vụ du khách. Vì thế, sản phẩm du lịch không bị trùng lặp và không có hiện tượng cạnh tranh không lành mạnh, chèo kéo hay “chặt chém” khách như những địa phương khác.

Cù lao Tân Lộc không chỉ có những vườn cây ăn trái trĩu quả mà còn hấp dẫn du khách với những ngôi nhà cổ kính, mang đậm nét văn hóa của vùng đất Tây Nam Bộ. Ở cù lao Tân Lộc có nhiều ngôi nhà cổ nhưng được nhiều du khách đến tham quan là ngôi nhà của ông Trần Bá Thế (Sáu Thế) ở khu vực Tân An. Ngôi nhà được xây dựng từ năm 1935 nhưng đến nay vẫn còn khá nguyên vẹn, từ kiến trúc lai Pháp đến những vật dụng nội thất trong nhà và nhiều loài cây cổ thụ.

Bến Ninh Kiều là một trong những điểm nhấn của du lịch sông nước Cần Thơ, với rất nhiều hoạt động về đêm được diễn ra trên bến sông, điển hình là hoạt động phục vụ du khách thưởng ngoạn cảnh đẹp về đêm và phục vụ ăn uống, ca hát trên du thuyền. Cầu Tình Yêu (cầu Đi Bộ) là một điểm đặc trưng được bổ sung cho bến Ninh Kiều, nơi đây thu hút nhiều

bạn trẻ đến tham quan và chụp ảnh. Bên cạnh đó, cầu Cần Thơ là một trong những điểm đến khá thú vị cho du khách, có thể tham quan cầu bằng đường bộ lẫn đường thủy. Ngoài ra, từ Bến Ninh Kiều, còn có các tour đường sông đến các cồn (tour tham quan vườn mận ở cồn Ấu, tour tham quan cồn Sơn), và các tour đi chợ nổi đến các điểm du lịch lân cận ở Cái Răng, Phong Điền, Bình Thủy bằng đường sông.

Thời gian trước, Dự án EU - ESRT đã tiến hành khảo sát và đánh giá về phát triển sản phẩm du lịch có trách nhiệm của An Giang, Cần Thơ, Kiên Giang. Trong đó, chợ nổi Cái Răng được đánh giá là một trong những điểm tham quan đặc sắc nhất ở Cần Thơ. Khách tham quan chợ nổi chủ yếu là khách quốc tế. Khách nội địa đa phần đến từ thành phố Hồ Chí Minh và Hà Nội. Tuyến du lịch đường sông từ bến Ninh Kiều đến chợ nổi Cái Răng là tuyến du lịch đường sông đang đóng vai trò trọng điểm của ngành Du lịch Cần Thơ, có khả năng trở thành tuyến du lịch sông nước có sức hút lớn nhất trong cả vùng ĐBSCL. Tuy nhiên, chợ nổi và du lịch chợ nổi vẫn còn đối mặt với nhiều thách thức như: sự ô nhiễm môi trường sông nước; sự suy giảm số lượng xuồng ghe mua bán; vấn đề an ninh, an toàn cho du khách... Chính vì thế, việc giữ gìn, phát huy chức năng phát triển du lịch và bảo tồn văn hóa của chợ nổi cần được quan tâm đúng mức. Trong đó vấn đề ô nhiễm môi trường sông nước do việc

thải rác trực tiếp của dân thương hồ, người dân địa phương và du khách cần phải được quan tâm hàng đầu.

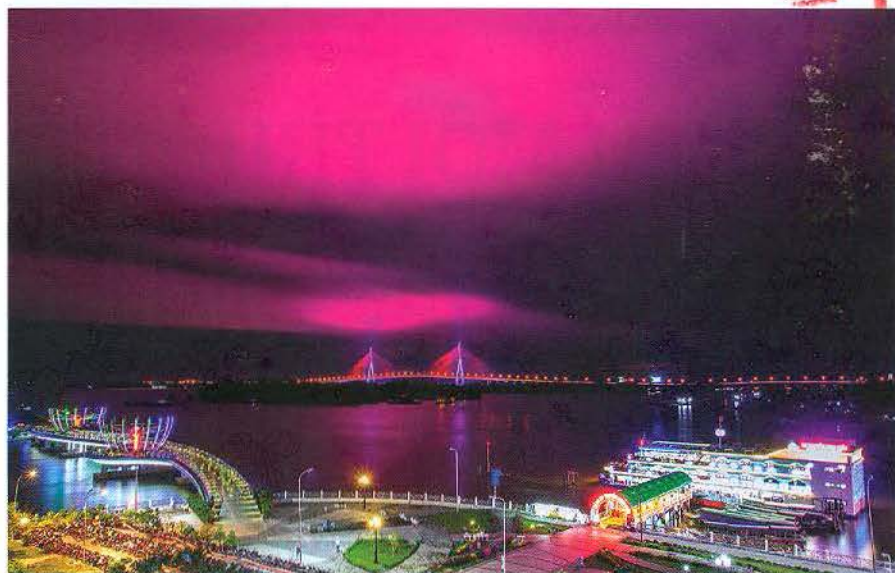
Làm gì để giữ gìn môi trường du lịch sông nước sạch đẹp?

Bảo vệ môi trường sông nước

Chính quyền địa phương cần tuyên truyền, xây dựng nếp sống văn minh trong cộng đồng địa phương để họ tự giác thực hiện các quy chế bảo vệ môi trường, không xả rác bừa bãi xuống sông, kênh rạch. Thực hiện các biện pháp chế tài và xử lý nghiêm khắc đối với những trường hợp gây ô nhiễm môi trường trên sông, nhất là đối với những đơn vị kinh doanh du lịch trên địa bàn thành phố.

Đẩy mạnh việc tuyên truyền bảo vệ môi trường bằng nhiều hình thức đến cộng đồng địa phương và khách du lịch. Cần lắp đặt thêm các biển hướng dẫn, nhắc nhở khách bỏ rác đúng nơi quy định, đặt thêm thùng rác ở những điểm tham quan, trên phương tiện vận chuyển du khách. Xây dựng hệ thống thu gom, xử lý rác thải trên sông của người dân thương hồ cũng như du khách và nhà vệ sinh công cộng phục vụ nhu cầu của người dân thương hồ ở các chợ nổi và du khách.

Giảm thiểu tác động tiêu cực đối với môi trường, hạn chế sử dụng các sản phẩm gây ô nhiễm môi trường (túi nilon, hộp đựng thức ăn, vỏ lon nước giải khát, các loại bao bì) trong quá trình phục vụ du khách.



Bến Ninh Kiều là một trong những điểm nhấn của du lịch sông nước Cần Thơ. Ảnh: Nguyễn Công Thủy

Thu hút sự tham gia của cộng đồng địa phương vào hoạt động du lịch

Cần nâng cao nhận thức về vị trí, vai trò quan trọng của giá trị sông nước trong phát triển kinh tế - xã hội đối với các cấp, các ngành và cộng đồng địa phương nhằm tạo được sự đồng bộ từ nhận thức tới hành động trong việc phát triển du lịch. Người dân địa phương phải được chia sẻ lợi ích từ hoạt động du lịch một cách công bằng. Lợi nhuận từ hoạt động du lịch được phân chia công bằng cho mọi thành viên tham gia. Thu nhập du lịch cũng sẽ hỗ trợ cho cộng đồng và cho công tác bảo tồn văn hóa, bảo vệ môi trường sông nước.

Khuyến khích người dân tham gia liên kết với các tổ chức kinh doanh du lịch, đảm bảo lợi ích lâu dài của các bên đối tác, chia sẻ lợi ích cho người dân. Các cơ quan quản lý du lịch, quản lý văn hóa và chính quyền địa phương cần có sự phối hợp chặt chẽ để trang bị cho người dân năng lực giao tiếp, biết giữ gìn và phát huy lòng mến khách, thuận phong mỹ tục để có cách cư xử đúng trong giao tiếp và trong hoạt động du lịch. Tăng cường giáo dục người dân về văn minh ứng xử với du khách; hạn chế các tệ nạn ăn xin, chèo kéo khách; đảm bảo an toàn cho du khách.

Nâng cao nhận thức một cách đầy đủ và có trách nhiệm đối với cộng đồng là hết sức quan trọng để cộng đồng có thái độ ứng xử thân thiện. Trong đó, chú trọng nâng cao nhận thức của cộng đồng về trách nhiệm bảo vệ các giá trị tự nhiên, văn hóa bản địa để đảm bảo cuộc sống của họ với những thu nhập họ có được qua việc tham gia vào hoạt động phát triển du lịch trên cơ sở khai thác những giá trị sông nước miệt vườn.



Chợ nổi Phong Điền là điểm đến thú vị đối với du khách. Ảnh: Huỳnh Quý Lộc

Nâng cao hiệu quả công tác xúc tiến, quảng bá

Cần đẩy mạnh việc tiếp cận thông tin của khách du lịch thông qua việc đa dạng hóa hình thức quảng bá, để xây dựng hình ảnh một điểm đến hấp dẫn đối với du khách. Đây là bước quan trọng nhất trong công tác tuyên truyền và quảng bá giá trị du lịch của hệ sống sông rạch ở Cần Thơ.

Công tác quảng bá, xúc tiến tiềm năng du lịch của các giá trị sông nước có thể hướng vào việc đa dạng hóa các kênh thông tin, khai thác lợi thế của hệ thống thông tin đại chúng nhằm thúc đẩy hoạt động du lịch thông qua công tác tuyên truyền của báo chí; các trang web du lịch...

Đảm bảo an toàn cho du khách

Du lịch sông nước là một loại hình hấp dẫn nhưng phải đảm bảo tính mạng, sự an toàn tuyệt đối cho du khách. Đảm bảo tất cả các điểm tham quan, phương tiện vận chuyển phải trang bị đầy đủ áo phao cho du khách và dụng cụ cứu hộ. Phương tiện vận chuyển khách du lịch chủ yếu là ghe, xuồng..., cần đảm bảo chất lượng và đáp ứng được nhu cầu tham quan của du khách. Ghe xuồng đưa khách tham quan phải đảm bảo an toàn về máy móc, tuổi thọ của phương tiện, trọng tải... Đồng thời phải có nhân viên cứu hộ đi kèm trong quá trình tham quan của du khách. Nhân viên phục vụ cần nhắc nhở du khách mang áo phao và nghiêm chỉnh chấp hành nội quy trong quá trình tham quan. Thiết kế tờ rơi phát cho du khách nhằm giới thiệu tiềm năng du lịch sông nước Cần Thơ và hướng dẫn an toàn cho du khách.

Kết nối với các điểm đến trên đất liền

Để phát triển loại hình du lịch đường sông, thành phố cần khai thác các hoạt động phục vụ du khách vào ban ngày lẫn ban đêm, kết nối với các điểm đến trên đất liền. Cần Thơ sở hữu nhiều tài nguyên du lịch tự nhiên và tài nguyên du lịch nhân văn trên đất liền, để thúc đẩy du lịch đường sông phát triển, cần đẩy mạnh sự kết nối giữa các hoạt động trên sông và các hoạt động trên đất liền...■

*ThS. Nguyễn Thị Mỹ Duyên, ThS. Nguyễn Thị Hoài Thanh (Đại học An Giang, ĐHQGTPHCM); ThS. Lê Thị Tố Quyên (Đại học Cần Thơ)

Đánh giá sơ bộ...

Tiếp theo trang 14

Hai là, tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra kinh doanh du lịch và bảo vệ môi trường, tổ chức quản lý theo hình thức tự chủ, tự chịu trách nhiệm đối với các cơ sở dịch vụ du lịch nhằm đảm bảo chất lượng dịch vụ và vệ sinh môi trường.

Ba là, đầu tư xây dựng, hoàn thiện hạ tầng xử lý môi trường nhằm nâng cao công suất xử lý để đáp ứng được các yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội của thành phố Sầm Sơn. Đối với hạ tầng xử lý nước thải cần tách riêng hệ thống thu gom nước thải ra khỏi hệ thống nước mưa để tránh gây tràn các chất ô nhiễm trong nước thải sinh hoạt ra biển. Đối với hạ tầng xử lý chất thải rắn cần được ưu tiên đầu tư và sớm xây dựng đưa vào vận hành nhà máy xử lý rác thải tại phía Tây xã Quảng Minh để đảm bảo toàn bộ rác thải tại Sầm Sơn và khu vực lân cận được xử lý.

Bên cạnh đó, cần thực hiện tốt công tác tuyên truyền nâng cao nhận thức về bảo vệ môi trường đối với người dân và khách du lịch như phân loại chất thải rắn tại nguồn, sử dụng tiết kiệm nước, hạn chế sử dụng túi ni lông và sản phẩm nhựa dùng 1 lần... nhằm giữ gìn vệ sinh môi trường khu du lịch đồng thời giảm tải cho các hệ thống thu gom và xử lý chất thải.■

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Sở Tài nguyên và Môi trường tỉnh Thanh Hóa, Báo cáo số liệu quan trắc môi trường khu vực Sầm Sơn giai đoạn 2016 - 2020.
2. Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Thanh Hóa, Báo cáo hiện trạng phát triển du lịch tỉnh Thanh hóa giai đoạn 2015 - 2020.
3. Viện Hàn lâm khoa học và Công nghệ Việt Nam (2016), Sức tải môi trường các thủy vực tiêu biểu ven bờ Việt Nam...

*TS. Trương Sĩ Vinh, Lê Thanh Xuân, TS. Du Văn Toán, Nguyễn Thùy Vân